

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VI. Idem (a) I. quondam Archiepiscopo Lugdunensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

CAPUT VI.

Idem (a) *l. quondam Archiepiscopo Lugdunensi.*

CUM Marthæ circa plurima fatagentis officio, in cura regiminis pastoralis pro majori parte renunciatis, in domo Domini quasi abjectus elegeris habitare cum illis, qui partem optimam elegerunt, sedentes ad pedes Domini cum Maria, ut in lege ejus jugiter meditentur, lippitudini Liæ Rachelis pulchritudinem præferentes: eam in te vigere credimus intelligentiam scripturarum, ut non solum parvulis frangere possis panem, sed provectis etiam cibum solidum ministrare, ac nodos solvere difficultum questionum. Verum quoniam in Primatu Apostolorum Principis Apostolicæ Sedis Magisterium recognoscens, ad eam credis majores causas Ecclesiæ referendas: consultationibus tuis, quas non ob commodum utilitatis terrenæ, cum civilem non contineant questionem, sed animarum profectum, ut videlicet in lucem prodeant obscura scripturarum, novitius te movisse, libenter, quod nobis inspirat Dominus, respondemus. Quævisisti, quis formæ verborum, quam ipse Christus expressit, cum in corpus, & sanguinem suum panem (b) transsubstantiavit, & vinum illud in canone Missæ, quo Ecclesia utitur generalis, adjecerit: quod nullus Evangelistarum legitur expressisse. Cum enim in Evangelio sic legatur: Accipiens calicem, gratias agens benedixit, & dedit discipulis suis: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus Novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum: in canone Missæ sermo iste, videlicet: Mysterium fidei, verbis ipsis interpositis invenitur. Unde cum non Evangelista Christum hoc dixisse testetur, miraris, quod aliquis asseverare tentaverit, eum aliquid plus dixisse, quam aliquis Evangelistarum asseveret. Verum si (c) formam ipsius canonis inspicias diligenter, præter hoc, de quo tua fraternitas requisivit, alia duo, videlicet: Elevatis oculis in cælum, &: Aeterni Testamenti, poteris in ipso canone reperire, quæ in textu Evangelico non leguntur. Sanè multa, tam de verbis, quam de factis Dominicis invenimus ab Evangelistis omissa, quæ Apostoli, vel supplevisse verbo, vel facto expressisse leguntur. Paulus enim in Actibus Apostolorum ficat: Meminisse nos oportet verbi Domini Jesu, qui dixit: Beatus est dare, quam accipere. Hac nullus quatuor Evangelistarum descripsit. Nullus etiam horum expressit, quod Paulus de Christo ad Corinthios scribens ait: Visus est plusquam quingentis fratribus simul: deinde visus est Jacobo: novissimè autem, tanquam abortivo, visus est & mihi. Ipsi etiam Evangelistæ mutuo inter se supplevisse leguntur, quæ ab eorum aliquo, vel aliquibus sunt omissa. Unde cum tres Evangelistæ posuerunt: Hoc est corpus meum, solus Lucas adjecit, quod pro vobis tradetur. Et cum Matthæus, & Marcus dicant: Pro multis, Lucas dicit: Pro vobis. Matthæus autem: In remissionem peccatorum, adjunxit. Cæterum ea, quæ adduntur in canone Missæ, possunt ex aliis locis comprobati. Joannes enim in suscitatione Lazari Jesum sursum oculos levasse asserit, & dixisse: Pater, gratias ago tibi, quoniam audivisti me. Et infra: Si tunc igitur in cælum oculos levavit ad Patrem, cum ad corpus exanime animam Lazari revocavit, probabilius esse videtur, quod tunc oculos levaverit ad Patrem in cælum, cum panem, & vinum in corpus, & sanguinem proprium commutavit. Cæterum, sicut superius est expressum, cum in textu Evangelico: Novi Testamenti, ponatur: hic interponitur: Et æterni. Nam Vetus Testamentum, quod hircorum, & vitulorum fuit sanguine dedicatum, temporalia promittebat: novum autem, quod est Christi sanguine consecratum, promittit æterna. Et ideo testamentum illud fuit vetus, & transitorium: hoc autem novum est, & æternum. Vel ut utamur alia ratione, unde novum, id est, ultimum esse describitur: inde æternum, id est, perpetuum: novissimum etenim hominis testamentum immobile perseverat, quia testatoris obitu confirmatur, juxta quod Apostolus testamentum in morte asserit confirmatum: alioquin non valet, dum vixerit, qui testatur. Præterea non solum Scriptura, sed etiam promissio dicitur testamentum, juxta quod ipse Apostolus scribit: Ideo Novi Testamenti mediator est, ut remissionem accipiant, qui vocati sunt, hæreditatis æternæ. Sic ergo in ipso canone reperitur: Hic est enim sanguis meus, novi, & æterni Testamenti, id est, novæ, ac æternæ promissionis scilicet confirmator. Sicut Dominus repromittit: Qui manducat (inquiens) carnem meam, & sanguinem meum bibit, habet vitam æternam. Ex eo autem verbo, de quo movit tua fraternitas questionem, videlicet: Mysterium fidei, munimentum erroris quidam trahere putaverunt, dicentes, in sacramento altaris non esse corporis Christi, & sanguinis veritatem, sed imaginem tantum, & speciem, & figuram: pro eo, quod Scriptura interdum commemorat id, quod in altari suscipitur, esse sacramentum, & mysterium, & exemplum. Sed tales ex eo laqueum erroris incurrunt, quod nec aucto-

ritates

ritates scripturæ convenienter intelligunt, nec sacramenta Dei suscipiunt reverenter. Si enim quasi figura est sacramentum altaris, veritas esse negatur: ergo nec mors, nec resurrectio Christi (cùm figura sit) veritas est credenda: siquidem mortem, & resurrectionem Christi similitudinem, & imaginem esse Apollolus manifestat: Christus, inquit, mortuus est pro delictis nostris, & resurrexit propter justificationem nostram. Apostolorum etiam Princeps Petrus sic in epistola sua scribit: Christus passus est pro nobis, relinquens vobis exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Sic ergo tam mors Christi, quàm ejus resurrectio est exemplum, ut & nos peccato mortui, justitiæ jam vivamus. Quare, si non fuit veritas, quia fuit exemplum: ergo nec verè mortuus fuit Christus, nec verè à mortuis resurrexit. Sed absit à fidelium corde error iste, cùm Propheta de ipso testetur, quod verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. Dicitur tamen mysterium fidei, quoniam aliud ibi creditur, quàm cernatur; & aliud cernitur, quàm credatur. Cernitur species panis, & vini: & creditur veritas carnis, & sanguinis Christi, ac virtus unitatis, & charitatis. Quod autem mysterium fidei dicitur in hoc loco, alibi secundum Joannem spiritus, & vita narratur: nam spiritus est in mysterio, juxta illud: Littera occidit, spiritus autem vivificat. Fides, quæ est vita, secundum quod legitur: Justus ex fide vivit, propter quod dicit Dominus ipse: Verba quæ loquutus sum vobis, spiritus & vita sunt.

NOTÆ.

(a) *Quondam.* Ita legitur in tertia collectio-
ne, sub hoc tit. cap. 5. & in ipsa epistola, pro-
ut eam refert Manrique tom. 3. *annal. Cisterc. an-
nal. 1202. cap. 1.* & anno 1202. scriptam fuisse epi-
stolam hanc refert Ordericus Raynaldus *eodem
anno.* De hoc Joannita legitur in tabulis Ecclē-
siæ Lugdunensis apud Jacobum Sebercium, Joan-
nem Chenu, & Robertum Claudium: *Joannes I.*
quibusdam de *Bellismanibus*, sed malè; rectius:
Joannes Bellismeus, seu *Bellemensis*, erat enim filius
Guillelmi Talnas, Domini Bellemensis, Alaa-
conii, & Pontivenis, seu Pontivi Comitit, &
B. Comitissæ Barenensis, seu de Barena, Guillelmi
uxoris secundæ, qui cum ea divortium fecit, quia
cognatam fuisse uxoris defunctæ proponeret: qua
de re est caput *Porrè*, extra de divortii. Et in
tabulis Ecclēsiæ Pictav. apud Chenu ita habetur:
Joannes tertius homo doctus, & integræ vitæ,
primò Episcopus Pictaviensis, postea Narbon-
nensis Archiepiscopus electus anno 1181. tandem
Archiepiscopus Lugdunensis à Lucio III. Papa
creatus, & ejusdem in Francia Legatus: sed post-
ea velut gloriæ mundi fauciatus, infulis deposi-
tis habitum monasticum in Clarevalle induit,
ut de eo agens refert Rogerius Oveden. *part. 2.
annal.* his verbis: *Renunciassè Archiepiscopatus,
& monachum factum in Abbacia Clarevallesi, ad
mortem usque cum maxima pietate, & devotione
perseverassè.* Unde Innocentius III. in principio
hujus textus ait cum Marthæ sollicitudinem in
Mariæ quietem mutasse.

Sed ut historia, seu occasio hujus epistolæ
Decretalis agnoscat, sciendum est, jam anno
Christi 1188. Gaufridum venerabilem Abbatem
Clarevalensem consuluisse Henricum Cardina-
lem, ut per ipsum à Sede Apostolica respon-
sum acciperet super difficili illa quæstione, an
aqua cum vino in calice admixta converte-
retur in sanguinem Domini mediâtè, vel imme-
diâtè. Epistolam ipsam consultationis Gaufridi
referunt Baronius *anno 1188.* Manrique *d. tom. 3.
annal. Cisterc. in eodem anno cap. 3.* Sed cùm nul-
lum adhuc responsum dictæ consultationi daretur,
& Joannes vir perdoctus degeret in ipso
cœnobio Clarevallesi, ubi inter discipulos
ipius Gaufridi ipsa quæstio sæpius disputaba-

tur, ipse veritatis agnoscendæ gratiâ, tam in ea
quæstione, quàm in aliis duabus, altera de verbis
consecrationis calicis, de secreta pro B. Laurentio
dici solita alia, consuluit Innocentium III. qui in
præsenti illustribus quæstionibus sigillatim res-
pondet. Primæ de verbis consecrationis calicis
in principio suprâ relato: Secundæ verò de con-
versione aquæ mediâtè, vel immediâtè in sangui-
nem Domini in §. *Quævisisti*: Tertiæ de oratione
hucusque dici consueta pro B. Leone in §. 3.

(b) *Transsubstantiavit.* Quæ transsubstantia-
tionis vox approbata fuit in Concilio Later. gene-
rali sub Innocent. III. ut ex eo constat, & notavit
Corjolanus in *breviario, anno 1215.* Nec eam vo-
cem SS. PP. incognitam fuisse, nec novellam in Ecclē-
sia, constat ex sancto Cyril. Hierosolym. ibi:
*Aquam aliquando in vinum commutavit; & non
erit dignus, cui credamus, quod vinum, & sanguinem
transmutaverit.* D. Ambrosio de iis, qui in iusticiâ
mysteriis, *can. 9.* ibi: *Quantis utimur exemplis, ut
probemus, non hoc esse quod natura formavit, sed be-
nedictio consecravit, majorem vim esse benedictio-
nis quàm nature, quia benedictione ipsa natura mu-
tatur.* Gregorio Nysseno relato à Bellarmino. *in
Apol. contra Regem Angliæ, cap. 8.* De ea agunt Pe-
trus Damianus *epist. ad Blancam*, Petrus Cluniac.
contra Petrobrufianos. Innocentius noster in *lib.
de myster. Miss.* D. Bernardus, Bonaventura, &
D. Thomas laudati à Corjolo ubi proximè.

(c) *Formam ipsius canonis.* Canon pro mysti-
cis precibus, quibus actio divina celebratur, acci-
pitur, quæ divinæ actionis celebrior nuncupatio,
quàm apta sit, proprio ipso & nativo signifi-
catus patet. Est enim regula, ordo, formula, ac
ritus solennis, quo sacratissima hæc oblatio
fieri debet, & quam vel præmittere, vel mu-
tare nemini licet; idcirco enim sic concepta hæc
regula fuit, tam ex verbis Domini, quàm Apo-
stolica traditione, & Ecclēsiæ auctoritatè, ac
constanti usu, ut ex nullius penderet privato
arbitrio. Circa auctorem ejus, & originem non
consentiunt cum Catholicis hæretici: sed nos
regulam certam habemus in præsentem, & in
Concilio Trident. *sess. 22. cap. 4.* ubi de canone
Missæ ita cautum est: *Et cum sancta sanctè ad-
ministrari conveniat, sit, hoc omnium sanctissi-
mum sacrificium, Ecclesia Catholica, ut dignè, re-
verenter*

verenterque offerretur, ac perciperetur, sacrum canonem multis ante seculis instituit, ita ab omni errore purum, ut nihil in eo contineatur, quod non maxime sanctitatem, ac pietatem quandam redoleat, mentesq. offerentium in DEU M erigat. Id enim cohñtat, tum ex ipsis Domini verbis, tum ex Apostolorum traditionibus, Sanctorum quoque Pontificum piis institutionibus. Probant ab ipso Apostolorum Principe in sua liturgia canonem hunc fuisse appositum B. Isidorus lib. 1. de Eccles. offic. cap. 15. ibi: *Ordo autem Missæ, vel orationum, quibus oblata Deo sacrificia consecrantur, primum à S. Petro est institutus, cuius celebrationem uno, eodemque modo universus peragat orbis.* Et non obscure de ipso canone loquitur D. Paulus epist. 1. ad Timoth. cap. 2. ibi: *Sed eligo in his verbis hoc intelligere, quod omnis, vel pene omnis frequentat Ecclesia, ut preces accipiamus dictas, quas facimus in celebratione sacramentorum, antequam illud, quod est in mensa Domini, incipiat benedici, cum benedicatur, & sanctificatur, & ad distribuendum committitur.* Quam totam petitionem ferè omnis Ecclesia Dominicà oratione concludit. S. Clemens epistol. 2. ad fratrem Domini: Linus Pontifex in actibus sancti Petri, Vigilius Papa in epist. ad Eleutherium, cap. 5. ibi: *Quapropter cum ipsius canonice precis exitum dixerimus subter directum, quem Deo propitio ex Apostolica traditione suscepimus.* Probat latè Saufay in panopl. Sacerd. p. 1. lib. 1. cap. 5. & ut aperte cognoscatur, canonem, quo hodie utitur Ecclesia, esse compositum à sancto Petro ex liturgia ipsius, quæ extat in biblioth. Patrum, in tom. 2. Græco-Latin. cap. 19. illum transcripsit Herrera de ceremon. Missæ lib. 3. cap. 2. Sed contra primò obijciunt Novatores, quod si canon iste à Domino, & Apostolis fuisset institutus, ab Ecclesia fuisset communi consensu susceptus, & ubique servaretur: sed Ecclesiæ Orientales utuntur liturgiis Sancti Basilii, & S. Chrysostomi: Hierosolymitana S. Jacobi: Mediolanensis servat ritum Ambrosianum, & Hispania olim utebatur Liturgia Mozarabum. Ergo quia canon Missæ pro universali Ecclesia non fuit à S. Petro, & Apostolis institutus. Nam responderetur, liturgias eas esse quidem verbis diversas, sed rebus ipsis non distonas, sed planè conformes, ut ipsas conferentibus facile patebit: in singulis enim, & omnibus fiunt, sicut Apostolus præcipit 1. ad Timoth. cap. 2. orationes, obsecrationes, postulationes, pro omnibus hominibus gratiarum actiones, maxime verò consecratio, oblatio, mortis Domini commemoratio, sanctorum memoria, & oratio pro defunctis. Unde liturgiæ illæ mirè conveniunt. Obijciunt etiam Novatores canonem Missæ fuisse à pluribus Pontificibus compositum, utrefert Polydor. Vergil. lib. 5. de invent. rer. cap. 10. his verbis: *Canonis partem: Te igitur, qua deinde initium esse cepit, Gelasius dedit, sicut ante eum Syricus: Communicantes, quod nunc tertio loco ponitur. Alexander I. qui Gelasium, & Syricum longo temporis intervallo præcessit, ob memoriam passionis Christi posuit: Qui pridie quam pateretur, &c. Leo deinde adiecit: Hanc igitur oblationem, usque: Placatus accipias. Gregorius tres subjunxit: Postulationes, &: Dies, nostros in tua pace disponas, &c. Eiusdem quoque primi Leonis est: Sanctum sacrificium, immaculatam hostiam.* Sed facile responderetur, Gregorium, Leonem, Gelasium, & alios

ea verba non de novo adiecisse, sed jam ab scriptoribus omnia instaurasse, & restituisse, ut docet Herrera d. lib. 3. de cerem. Missæ, cap. 3. & singula verba suis auctoribus referens, probat Saufay d. lib. 1. cap. 5. in digressu de can. Missæ. Tandem opponunt locum D. Gregorii lib. 7. epistol. 63. ubi respondens querentibus, quibus pulsatus fuerat, ob mutationes qualdam in forma liturgica, & nominatim quòd iussisset Orationem Dominicam mox post canonem recitari, sic scribit: *Orationem Dominicam iactò mox post preces dicimus, quia mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationem hostiam consecrarent: & valde mihi inconvenerit visum est, ut preces, quam scholasticus composuerat, super oblationem diceremus, & ipsam orationem, quam Redemptor noster composuit, super eju corpus, & sanguinem iaceremus.* Ex quibus verbis deducunt primo, Apostolos tantum ad Orationem Dominicam Missam celebrasse, id est oratione Dominicà recitatà tantum consecrassè. Secundo quendam scholasticum auctorem fuisse hujus Canonis. Ergo non ab Apostolis, seu ut dicebamus, à liturgia D. Petri originem trahit. Pater Theophilus Raynaud. de prima Missa cap. 4. existimat, verè Liturgiam cum suo Canone ab Apostolis compositam fuisse, sed frequentius cum per tempus, & occupationes licebat, eos tantum ad Orationem Dominicam celebrasse. Andreas Saufay in Panopl. sacerd. p. 2. lib. 1. fol. 373. credit distinctionem illam solummodo, irrepisse in epistola D. Gregorii, & ab ejus contextura alienam esse. Sed verius dicendum credo cum Landtmeter. lib. 2. de veterim. cap. 81. ad solam Orationem Dominicam Apostolos consecrassè, videlicet antequam Canonem instituisent: nam postea non solum Canonem, verum & preces, quibus hodie Ecclesia utitur, in Missæ sacrificio effundebant. Sanctus Proclus in libel. de tradit. divine liturgiæ: ibi: *Postquam Servator noster in cælum assumptus est, Apostoli priusquam per orbem terrarum dispergerentur, conspirantibus animis ad toto die orandum convertebantur, & cum multam consolationem in mystico illo Domini corporis sacrificio postam invenissent, suffragane, & longà oratione liturgiam decantabant. Hac enim divina, una cum docendi ratione conjuncta, ceteris rebus anteposenda existimabant, atq. majori, & alacriori verum divinarum, & sacrificii sacrosancti desiderio flagrabant, & illud prolixè amplectebantur, quod in memoria semper haberent illud verbum Domini dicentis: Hoc est corpus meum, &c. Hoc facite in meam commemorationem, &c. Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Quare & contrito spiritu multos decantabant preces, divinum numen impensè orantes. Erimvero, tam ex Judæis, quam ex Gentibus eos, qui recentè illuminati erant, ea qua ad gratiam consequendam faciebant, quaque facienda, quaque ante donum gratia omittenda, docentes, cum ipsi essent umbra gratia, pedè informantur. Per has itaq. preces spiritus sancti adventum expectabant, ut qui divina præsentia propositum in sacrificium panem, & vinum aqua permixtum, ipsum illud corpus, & sanguinem Servatoris nostri Jesu Christi efficiat. Qui quidem religiosius ritus observatur ad hoc usq. tempus, & ad finem usq. sæculi manebit.*

Secundæ difficultati, omisâ questione, Quisnam ille scholasticus esset? quam disputat Me-gardus

hardus in notis ad Sacram. D. Gregorii, fol. 12. Herrera lib. 3. de varenon. Missa, cap. 2. dicendum est, D. Gregorium non asserere canonem Missæ compositum fuisse ab scholastico, sed potiùs precem, & orationem illam composuisse, & recitasse in ea parte Missæ unde mutabatur locus orationis Dominicæ; quam decrevit Gregorius juxta antiquam consuetudinem, esse post consecrationem recitandam. Ut stetigitur sancti Gregorii incontussa narratio, dicendum est, ipsam reperisse Orationem Dominicam inordinatè à quibusdam in sacrificio Missæ recitari, scilicet vel ante sacram oblationem, vel diu post sacrificata divini altaris münera, & sapienti ejus prudentià factum esse, ut loco congruo ipsa Domini oratio diceretur: videlicet non ante consecrationem Eucharistiæ, sed super ipsam oblationem, mox ac solennis canon fuisset terminatus, juxta antiquam Apostolorum consuetudinem; quæ sensim fuerat immutata. Pro expositione autem illorum verborum canonis: Pro Pontifice N. & Pro Rege N. sciendum est, quod apud Gentiles sacerdotès publica vota pro salute Imperatorum suscipiebant, & persolvebant, ut constat ex Tacito libro 4. annal. ibi: Pontifices, eorumque exemplo ceteri Sacerdotes, Nervonem quoque & Drusum eidem Diis commendaverunt. Plinius lib. 10. epist. 12. aliàs 8. à Trajano petens sacerdotium ait: Rogo dignitari, ad quam me provexit indulgentia tua, vel auguratum, vel septemvratum, quia vacant, adire digneris, ne jure sacerdotii precari Deos pro te publice possim, quos nunc precor pietate privata. Suetonius in Augusto, capite 37. & in Nerone cap. 46. Illustrat Theophilus Raynaud. tom. 17. tractatu de amore cognat. temp. fol. 508. Dies; quo vota concipiebantur pro salute Principis, fuit 3. Nonas Januarii, ut constat ex l. 233. §. post Kalendas, ff. de F. S. & Kalendis ipsis vota solvebantur, l. 7. C. de feriis, l. 2. C. Theodof. eodem tit. Di. Ambrosius sermon. 17. Chrysologus sermon. 155. quem morem damnant PP. Concil. Altifiod. cap. 1. & de ejus luxu latè queritur Divus August. epist. 64. ad Aureliam. Illustrat Biplius in notis ad Tacitum; lib. 16. folio 440. Biffonius lib. 1. de formulis, pag. 100. Gutherus de iure Pont. lib. 4. cap. 13. Cataneus in notis ad Plinium; lib. 10. epist. 16. Bulengerus lib. 1. de Imp. cap. 35. Altiflerra de Ducibus, lib. 2. cap. 17. Non dissimilis mos invaluit inter Orthodoxos Sacerdotes jam ab Apostolorum temporibus; nam Paulus 1. ad Timoth. cap. 2. pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate constituti sunt, orare, votaque nuncupare jubet: D. Clemens lib. 8. constit. capite 12. ut in sacrificio corporis, & sanguinis Domini pro Regibus indefinenter oretur, præcipit. Idem admonet Di. Ambrosii lib. 4. de Sacram. cap. 4. & Arnobius adversus Gentis. Tertullianus Apolog. cap. 30. Precantes (inquit) sumus semper pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium securum, domum tutam, exercitum fortes, Senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, quacunq. hominis, & Casaris vota sunt. Inde in liturgia Di. Basilii legitur: Memento Domine piissimi, & fidelissimi Imperatoris. Sic in Concilio Arclat. 3. can. 2. statuitur, ut pro excellentissimo, & gloriosissimo Rege, & libertis ejus, omnes Episcopi, Presbyteri, Abbates, & Monachi in unum collecti, psalmodiam, & Missarum solennia, & Litaniarum officia omni-

potenti Deo devotissimè solvant. Idem cavetur in Concilio Cabil. can. 66. Rhemeni can. 40. Mogunt. 2. can. 1. Emeriteni can. 3. Tolet. 16. can. 7. ibi: Convenit, ut tam per omnes civitates, vel loca, in quibus sedes Episcoporum esse noscuntur, ad regni ejus ditionem pertinentes, quam etiam per eorundem Episcoporum dioceses, excepto passionis Dominicæ die, quando altaria denudata persistunt, nec cuiquam in eodem die Missarum licet solennia celebrare, cunctis aliis diebus quibus idem Dominus nosset in hac vita superstes existerit, pro cunctis ejus filiis, vel filiabus sacrificiorum Domino libamina deducantur. Et alii congestis ab Antonio Augustino in epit. jur. lib. 1. tit. 19. Bellarmino de Sacram. lib. 2. de Missa, cap. 21. Suarez 3. p. in 3. p. dist. 33. sect. 2. Baronio anno 200. num. 6. & 201. num. 29. & 255. num. 42. & 260. num. 21. Spondano in ejus epitome, anno 506. num. 1. Sahebedra in Chron. Goth. in vita Egice: cujus usus aliam rationem assignat Petrus Damianus lib. 7. epist. 3. ad Henricum filium. Has ergo preces pro Principibus, tum Ecclesiasticis, tum secularibus faciendas Ecclesia tradit, dum in canone Missæ ea verba posuit: Unà cum famulo tuo Papa nostro, Antistite nostro, Rege nostro. Extatque de hac re Concilii Valens canon 4. circa tempora Leonis, ubi jubetur, ut nomen cujuscunque Papæ urbis Romæ in omnibus Missis recitetur: & Bonifacius Martyr in cap. si Papa, dist. 4. ait: Pro cujus perpetuo statu universis fidelium tanto instantius orat, quantum suam salutem post Deum ex illius incoluntate propensius impendere animadvertit. Quo multò anterior Euvjanus 1. epist. 1. dilectissimis ubique Ecclesiæ Catholice comministris scribit in hæc verba: Fraternalis vestra charitatem intimis obsecramus precibus, ut nostra parvitas in sacris vestris orationibus memoros esse dignemini. Cæterum cum Papa Missam celebrat, non dicit, Unà cum famulo tuo Papa nostro, sed unà mecum indigno famulo tuo; ut testis est Innocentius noster in cap. 3. hoc titul. in 3. collect. cujus sententia confirmatur ex Clemente lib. 8. constit. cap. 12. ubi Pontificis sacra peragentis hæc verba leguntur: Adhuc obsecramus te pro me, qui nihil sum, qui tibi oblationem facio. Et Sacerdotes, vel Diaconos omittentes preces istas, omnè honore privati jubentur in can. 13. & 14. Synodi Constantinop.

COMMENTARIUM.

Circa formam consecrationis calicis, an videlicet omnia verba in canone Missæ expressa sint substantialia, vel essentialia ad consecrationem, variæ sunt Doctorem, immò & scholasticorum sententiæ. Necessaria esse hæc omnia, aut æquivalentia alia: Hic est calix sanguinis mei, novi & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum; docuerunt cum Di. Thoma art. 2. quest. 71. & in epist. 1. ad Corinth. & 3. p. q. 78. artic. 3. Henricus in 4. dist. 8. quest. 2. Paludanus ibi, quest. 3. Capreolus quest. 1. artic. 1. conclus. 6. Richardus art. 3. quest. 2. S. Antoninus 3. p. Summa, tit. 13. cap. 5. §. 4. Sylvester in summa, verbo Eucharist. 1. quest. 6. num. 7. Armilla eod. verbo, num. 14. Tabiena num. 31. & alii, quos refert, & sequitur fundamenta hujus doctrinæ expendens Thomas Hurtado tom. 2. resol. moral. tract. ult. resol. 8. per tot. Contraria tamen sententiæ

tentia, videlicet non desiderari ad consecrationem calicis essentialiter omnia ea verba, docuerunt Cornejo *quæst. 78. artic. 3. dist. unic. dub. 1.* Franc. Longus *annot. 1. ad Eugenii decret. in Concilio Florent. §. tertium est.* Leander p. 2. *de sacram. tract. 7. disput. 9. quæst. 21.* alii plures, quos refert, & sequitur nervosè hanc sententiam fundans, & contrariæ fundamentis satisfaciens, P. Henao *de Sacram. Euchar. disput. 12. sect. 2. per tot.* quarum opinionum fundamenta trutinare longum foret. Illud tantum notandum est, Innocentium III. in præsentī nec affirmare, nec negare ea verba necessaria esse, sed tantum ritè adjecta fuisse in canone Missæ, licet in sacra pagina non legantur; congruenterque apposita

fuisse, quia clausula illa: *Novi, & æterni Testamenti*, significat hunc esse sanguinem, quo Novum Testamentum firmatum est, juxta Apostoli doctrinam ad Hebræos *cap. 4.* & per illa verba, *Mysterium fidei*, indicari, hoc Sacramentum esse unum ex mysteriis fidei maxime reconditis, in quo aliud videtur, & aliud sub speciebus latet: vel quia in consecratione Sanguinis expressè significatur Christi passio, quæ est maximum mysterium, & in omnibus sacrificiis veteribus figuratum, & in hoc sacramento quoad rem oblatam verè, & realiter contentum, quoad ipsam verò effusionem sanguinis mirabiliter repræsentatum.

§.

Quæstivisti etiam, utrum aqua cum vino in sanguinem convertatur? Super hoc autem opiniones apud scholasticos variantur. Aliquibus enim videtur, quod cum de latere Christi duo præcipua fluxerint sacramenta, redemptionis in sanguine, ac regenerationis in aqua, in illa duo vinum, & aqua, quæ commiscetur in calice, divinâ virtute mutantur, ut in hoc sacramento plene sit veritas & figura. Alii verò tenent, quod aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino: licet Physici contrarium asseverent, qui aquam à vino per artificium posse asserunt separari. Præterea potest dici, quod aqua non transit in sanguinem, sed remanet prioris vini accidentibus circumfusa: ita quod vini saporem assumit. Quod inde convincitur, quia si post calicis consecrationem aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, nec sanguini commiscetur; sed accidentibus prioris vini commixtum, corpori, quod subeis latet, undique circumfunditur, non madidans circumfusum: ipsa tamen accidentia vinum appositum videntur afficere; quia si aqua fuerit apposita, vini saporem assumit. Contingit igitur accidentia mutare subjectum, sicut & subjectum contingit accidentia permutare: cedit quippe natura miraculo, & virtus supra consuetudinem operatur. Sed neque inconveniens creditur, aut absurdum, si aqua in corpore Christi esse credatur, cum legatur de ipsius latere proeessisse: illud autem est nefarium opinari, quod quidam dicere præsumperunt, aquam videlicet in phlegma converti. Nam & de latere Christi non aquam, sed humorem aquaticum mentiuntur exiisse, non attendentes, quod de latere Christi duo fluxerunt sacramenta: & quod non baptizantur in phlegmate, sed in aqua, juxta quod Dominus protestatur: *Nisi quis renatus fuerit in aqua, & Spiritu sancto, non introibit in regnum Dei.* Verùm inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quæ asserit, aquam cum vino in sanguinem transmutari, ut expressius eluceat proprietates sacramenti. Nam cum aquæ multæ sint populi multi, juxta quod alibi legitur: *Beati, qui seminatis super omnes aquas: ideo vino aqua unitur, ut Christo populus adunetur: per hoc enim, quod suscepit ipse de nostro, & accepimus ipsi de suo, tam insolubili nexu conjugimur, ut qui est unum cum Patre per ineffabilem unitatem, fiat unum nobiscum per admirabilem unionem: ac per hoc ipso communiter mediante, cum Patre unum efficiuntur. Pater, inquit, sancte serva eos, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos. Non pro his rogo tantum, sed pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut & ipsi in nobis unum sint, & mundus credat, quia tu me misisti.*

COMMENTARIUM.

In hoc §. respondet Innoc. III. prædicto Joanni circa illam quæstionem, an aqua, quæ cum vino in calicem mixta offertur, convertatur mediatè vel immediatè in sanguinem Domini? Et propositis tribus sententiis, ut probabiliorē secundam amplectitur, quæ asserit, aquam vino mixtam in sanguinem Christi converti. Quam universi Theologi posteriores sequuti sunt. Ex quo

videtur motus Baronius *anno 1192. numer. 24.* ut hæresim appellaret sententiam negantem aquam in vinum converti. Sed verè excessit à censura, quia Innocentius non approbavit prædictam sententiam ut fide certam, sed ut probabiliorē: & cum dependeat ex Philosophico principio conversionis aquæ in vinum, quod in Philosophia non est certum, siquidem aliqui affirmant, aquam vino infusam, fradit tempus sufficiens ad transmutationem, in vinum converti.

verti, ut Petrus Garcia Primarius Complutensis *fen. 1. disput. 7. cap. 2.* pro se adducens Galenum *lib. 1. de elementis cap. ult.* & Philosophum de *generatione textu 34. 39. & 88.* & hanc fuisse Philosophi sententiam testantur D. Thomas *3. p. quest. 77. artic. 8.* D. Bonaventura *in 4. dist. 11. dub. 3.* Albertus Magnus *in 4. dist. 11. artic. 9.* Alii verò negant, aquam etiam modicissimam in vinum converti, ut Philoponus *lib. 1. de generat. textu 84.* & ex modernis Theologis Koninch. & Lugo relati à Magistro Prado *lib. 1. de generat. quest. 31. §. 4.* Consequenter prædicta secunda sententia non est certa secundum fidem, nec certitudine conclusionis theologicæ deductæ ex una præmissa de fide, & alia lumine naturali nota; sed præcisè est opinio probabilior, ut eam declaravit Innocentius. Adeo tamen eam fusè disputant Theologi, ut juxta institutum nostrum eam in præsentem prosequi, & discutere effectum

agere, & granum mittere in acervum. Videntur sunt Alanus *lib. 1. de Euchar. cap. 13.* Salmeron. *tom. 6. in Evang. tract. 4. §. ad hac,* Toletus *in Summa, lib. 2. cap. 25.* Egidius Romanus *3. p. 9. 74. artic. 8. dub. 1.* Bernal. *disput. 28. sect. 4.* Cardinal. Lugo *disputat. 4. de Eucharist. sect. 3.* Raynaredus *in Onomast. Eucharist. verbo Mixtum,* Dicastillus *tract. de Eucharist. disputat. 2. dub. 9. p. 2.* Paulus Aresius *in peculiar. opusc. de hac questione, sect. 7.* Pasqualigus *disput. 91. sect. 7.* Joannes Bapt. Scortia *de sacrif. Missæ lib. 1. cap. 4.* Diana *p. 3. tract. 4. resol. 49. & 5. part. tract. 5. resol. 56.* Basilii Pontius *in speciali opusc. de hac questione edito.* Manrique *annal. Cisterciens. anno 1202. cap. 2.* Basseus *in Summa, verbo Eucharistia, num. 14.* Raynaud. *in Onomast. Eucharist. verbo Mixtum.* P. Henao *de Eucharist. disput. 4. sect. 4.* Martinez à Prado *de Eucharist. dub. 10.*

§.

Tertio loco fraternitas tua requisivit, quare fuerit mutatum, quod in secreta B. Leonis, secundum antiquiores codices continetur, sic videlicet: Annue nobis Domine, ut animæ famuli tui Leonis hæc profit oblatio. Cum in modernis sacramentariis habeatur: Annue nobis quæsumus, ut intercessione Beati (a) Leonis hæc nobis profit oblatio. Super quo respondemus, cum sacræ Scripturæ dicat auctoritas, quod injuriam facit Martyri, qui orat (b) pro Martyre, idem est ratione consimili de Sanctis aliis sentiendum: quia orationibus nostris non indigent, pro eo, quod cum sint perfecte beati, omnia eis ad vota succedunt: sed nos potius orationibus eorum indigemus, quos (cum miseris simus) undique mala nostra perturbant. Unde quod in plerisque orationibus continetur: Prosit, vel proficiat huic Sancto, vel illi, talis oblatio ad gloriam, & honorem; ita debet intelligi, ut ad hoc profit, quod magis, ac magis à fidelibus glorificetur in terris: licet plerique reputent non indignum, Sanctorum gloriam usque ad judicium (c) augmentari; & ideo Ecclesiam interim sanè posse augmentum gloriæ caritionis eorum optare. Verum utrum in hoc articulo locum habeat illa (d) distinctio, quæ docetur, quod defunctorum alii sunt valde boni, alii sunt valde mali; alii mediocriter boni, alii mediocriter mali: unde suffragia quæ sunt à fidelibus in Ecclesia pro valde bonis, actiones sunt (e) gratiarum; pro valde malis, consultationes vivorum; expiationes verò pro mediocriter bonis; & propitiationes pro mediocriter malis: tua discretio investiget.

NOTÆ.

1. (a) *B. Leonis.* Secundi videlicet *in lib. Sacram. D. Gregorii, pag. 122.* ubi legitur: *Ut anima famuli tui Leonis hæc profit oblatio.* In codice autem Rodradi habetur: *Ut intercedente B. Leone nobis profit oblatio.* Et in Missali Romano: *Ut intercessione B. Leonis:* ut nota vit Menardus ad D. Gregorium ubi supra, *fol. 167.* & inde deducit P. Vazquez *3. part. in 3. part. disputat. 127. cap. num. 22.* Ecclesiam nonnunquam ex justis causis mutasse aliquid ex pertinentibus ad accidentalialia Sacramentorum, & hodie in oratione secreta oratur à nobis Deus, ut beata retributio sanctum Leonem committetur.
2. (b) *Qui orat pro Martyre.* Hæc verba non reperiuntur in sacra Scriptura; extant tamen apud D. Augustinum *sermon. 27. de verb. Apostol.* & *sermon. 107. cap. 2. & tract. 87. in Joannem.* Quare Bellarminus *tom. 1. contr. lib. 2. de Concilio, cap. 12.* ait, Innocentium in præsentem appellasse sacram Scripturam sententiam D. Augustini, ad diffen- D. D. Gonzal. in *Decretal, Tom. III, Pars II,*

rentiam prophanz Scripturæ, ut etiam fecerunt D. Benedictus *cap. 13. sua regula: Sicut dicit Scriptura, voluptas peccatum, & necessitas parit coronam.* Nec tamen uspiam comparet ea sententia in sacris Bibliis: & S. Valerius *in dictis de generibus monach.* apud S. Benedictum Amianensem, *cap. 3.* ait: *Scriptura testatur, quod omne peccatum, quod remissus, indisciplinatusque admisserit frater, ad negligentiam prorsus revertitur ferocem.* Et frustra hæc verba quæres in sacra Scriptura: & Magist. Sentent. *lib. 1. dist. 26.* littera B. nomen ipsum sacra Scripturæ adhibet, ad designandum PP. scripta, Notarunt Molanus *in quodlibet trium qq.* Menardus *in not. ad concord. regul. B. Benedic. Amian.* Theophilus *tom. 13. tract. Anagnostas ad sacram mensam, cap. 8.* Aliter docent P. Henao *d. Eucharist. disp. 17. sect. 3.* Thomas Hurtado *de vero marty. tract. 7. resol. 40. §. 7.* videlicet, Innocentium docere intendere, sententiam hanc inveniri implicite in sacra Scriptura, sicut apud Joannem *cap. 7. vers. 38.* Christus Dominus tribuit scripturæ verba illa: *Qui credit in me, summa de ventre ejus*
E f f f tuens

fluent aqua viva. Cùm tamen ea non legantur in veteri Testamento, sed sensus quem continent inde eliciatur, ut jam notarunt ibi Ribera, Tolet. & Franc. Lucas. Vera autem ratio hujus quæsi effati, injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre: præter aliam minus idoneam, excogitavit Carillo in *explicat. bullæ defuncti. part. 2. cap. 13. num. 10.* deducenda est ex revocata in dubium certitudine gloriæ, quam Martyr consummatus patitur, si pro ejus sublevatione fundatur oratio, sicut funditur pro aliis defunctis.

3. (c) *Augmentari.* Quod roboratur auctoritate D. Thomæ 1. p. quæst. 62. artic. 9. ad 2. & 2. 2. quæst. 13. artic. 4. ad 2. & in 4. dist. 5. quæst. 2. artic. 1. q. 6. cujus sententiam communiter sequuntur Thomistæ. Sed in addit. sanctus Doctor in 4. dist. 11. q. 2. art. 1. ait, quod gaudium accidentale Beatorum crescit eis, de omnibus benefactis pro eis, videlicet de gratiarum actione: quam sententiam illustrat Thomas Hurtado de *vero martyrio* resol. 43. §. 7.

4. (d) *Distinctio.* Quæ est D. Augustini in cap. tempus 13. q. 2. cui convenit Hildebertus Episcopus in *carmine de offic. Missæ.*

*Perfectos, valdeque malos, nil vota suorum,
Nil impensa precum, nil holocausta juvant,
Nam nec justus eget, nec pessimus ista meretur:*

5. (e) *Gratiarum sunt actiones.* Eteo modo nunquam dicitur offerri sacrificium pro Sanctis, videlicet in gratiarum actionem. D. Clemens lib. 6. constit. cap. ultimo, ibi: *Convenite in cameris ad legendos sacros libros, & canendos psalmos pro moriis martyribus, & sanctis omnibus, qui sunt à seculo defuncti, ac pro fratribus vestris, qui in Domino mori sunt.* Sanctus Cyprianus epist. 34. ibi: *peti, & spirituales Dei milites, dum diabolum Christi confessione prosterunt, palmas à Domino, & illustri professione coronas meruerunt: sacrificia pro eis semper, ut meministis, offerimus, quotiens Martyrum passiones, & dies anniversaria commemoratione celebramus.* D. Chrysofomus homil. 21. in acta: *Quid tibi videtur, quod pro martyribus offertur, quod vocantur in illa hora: licet Martyres sint, etiam pro Martyribus offertur.* Magnus honor nominari Domino presente. Sanctus Epiphanius hæres. 75. Offerri enim potest sacrificium pro Sanctis, non quatenus propitiatorium est, & impetratorium, quasi pro his, qui jam beati sunt, aliquid, quod eis desit ad salutem, postuletur. Sed offerri potest sacrificium ipsum, ut est Laurenticum, & Eucharisticum, ad Deum cum eis adorandum, & pro his glorificandum, cujus gratiæ ad æternam gloriam per tantas victorias, & triumphos pervenerunt: quæ Dei dona sunt, & gratiæ, ac bo-

nitatis ejus opera gloriosa. Et licet sancti non sint capaces fructus satisfactorii, sunt capaces gaudii accidentalis. Docuerunt, & latius prosecuntur Hurtado d. §. 7. per tot. Bellarmino de *Purgat. lib. 2. cap. 18.* Suarez lib. 1. de orat. cap. 14. n. 4. Andreas Saulay in *Panopl. sacerdot. part. 2. lib. 1. art. 1. per tot.* F. Alfons. Mendoza quæst. 6. scholast. p. Henao tom. 2. de *sacris. Missæ, disp. 17.* ubi exponit difficilem locum Missalis Muzar, ubi sacerdos offerens ita orat: *Item pro spiritibus pauperum Hilarii, Athanasii, Martini, Ambrosii, Augustini, Fulgentii, Leandri, Isidori, Theophilus Raynaud. tom. 16. in Heterocl. spirit. sect. 1. fol. 4. & tom. 5. p. 2. cap. 2. fol. 254.*

(f) *Mediocriter malis.* Hæc verba merito difficillima visa sunt Bellarmino lib. 2. de *purgat. cap. 18.* Suarior tom. 3. in 3. p. *disput. 78. sect. 3. & tom. 4. disput. 48. sect. 4. num. 9.* Theophilo Raynaud. tom. 15. in *Heterocl. spirit. sect. 3. parit. 1. quæst. 1. fol. 432.* Nam cum certum sit, suffragia nostra inutilia esse valde bonis animabus, videlicet Beatis & Martyribus, uproxime probavi; & etiam offerri non posse pro valde malis, videlicet in inferno existentibus, ut ait probant Salas 2. tract. 13. *disput. 15. sect. 3.* Sanders lib. 7. *visibilis monarch. hæres. 46.* Jodocus Coccius tom. 2. lib. 10. artic. 7. Castro advers. hæres. verbo *Infernus*, Theophilus dicto quæst. 1. pro mediocriter verò bonis, hoc est pro animabus detentis in purgatorio Missæ sacrificium ritè, & utiliter offerri posse, ut probavi in cap. *final. de testament.* inquirendum est, quinam sunt mediocriter mali, quibus prodesse possunt suffragia nostra, ut Innocentius ait? Bellarminus ubi supra, suspicatur Innocentium III. memoriâ lapsum, quadrimembrem fecisse divisionem animarum, quæ apud D. Augustinum, cujus doctrinam in præsentia repræsentavit Pontifex, non est nisi trimembris, videlicet carum animarum, quæ beatæ sunt, & valde bonæ dicuntur; & damnatarum, quæ valde malæ in inferno cruciantur, & earum, quæ mediocriter bonæ sunt, & in purgatorio detinentur. Aliam adducit solutionem idem Bellarminus, quam & assignarunt Suarez, ac Theophilus ubi supra, videlicet mediocriter malos appellari eos, qui supra reatum pœnæ, quo solo inquinantur, & cujus ratione detinentur in purgatorio, appellanturque mediocriter boni, retinent etiam culpam venialem; nam etiam superior sententia ferat, culpas minutas hinc exportatas in ipso puncto mortis obliterari quoad maculam; tamen non est id prorsus certum. Itaque potuit Innocentius opinari, ac proinde duo illa ultima membra divisionis, quam proposuit, spectabant ad animas purgatorii, vel ut alii volunt, ad defunctos cum solo originali peccato.

CAPUT VII.

Idem Rectoribus Rom. (2) *Fraternitatis.*

DE homine. Et infra: Quæsi vultis à nobis, quid de incauto presbytero videatur, qui se sciens in mortali crimine constitutum, Missarum solennia, quæ non potest propter necessitatem quamlibet intermittere, pro sui facinoris conscientia